

1. ALPINISTIČKE ŠKOLE U HPS-u – 1. STUPANJ

1.1. TERMINOLOGIJA

- naziv škole: ljetna alpinistička škola
- naziv kandidata: kandidat za ljetnu alpinističku školu
- naziv polaznika: polaznik ljetne alpinističke škole
- naziv stečen uspješno završenom školom: mlađi pripravnik za alpinizam

1.2. CILJEVI ŠKOLOVANJA

Cilj školovanja na ljetnoj alpinističkoj školi nadgradnja je osnovnih planinarskih znanja i vještina, te specijalizacija u smjeru alpinizma. Znanja i vještine u programu ljetne alpinističke škole mladim pripravnicima trebaju omogućiti sigurno kretanje zahtjevnim planinskim bespućima, te sigurno penjanje alpinističkih smjerova u suhoj stijeni, a u skladu s etičkim i moralnim načelima, uz brigu o okolišu i čuvanje prirodnih resursa.

1.3. ORGANIZIRANJE ŠKOLE

Organizator škole je alpinistički odsjek planinarskog društva u HPS-u ili alpinistički klub u HPS-u.

Organizator imenuje jednu osobu – vođu škole. Vođa škole je instruktor alpinizma s važećom licencom ili demonstrator. Iznimno vođa škole može biti alpinist ili stariji pripravnik za alpinizam (odn. pripravnik za alpinizam generacije 2010. ili ranije), u kom slučaju organizator imenuje i drugu osobu – mentora škole. Mentor škole je instruktor alpinizma s važećom licencom ili demonstrator.

Posao vođe škole:

- određuje termine upisa, predavanja, vježbi i ispita,
- imenuje predavače, pomagače i ispitivače,
- sastavlja i s organizatorom potpisuje detaljan plan škole, šalje ga Komisiji za alpinizam,
- obavlja administraciju: upis polaznika, polica osiguranja,
- organizira predavanja i izlete,
- prati napredak polaznika,
- organizira i vodi ispit škole,
- pribavlja, potpisuje i dodjeljuje diplome HPS-a,
- sastavlja izvješće o školi i šalje ga Komisiji za alpinizam HPS-a.

Posao mentora škole (kad vođa škole nije instruktor alpinizma ni demonstrator):

- potvrđuje plan škole,
- potvrđuje predavače i pomagače na školi, te ispitivače na ispitu,
- brine za dosljedno provođenje propisanog minimalnog programa školovanja,
- vodi ispit škole,
- savjetuje vođu škole,
- potvrđuje izvješće o školi.

1.4. MINIMALNI PLAN

Minimalni plan ljetne alpinističke škole čine sljedeća teorijska predavanja i vježbe na terenu.

tema	sati teorije	sati vježbe
1. Uvod	0,5	
2. Grane alpinizma i stilovi penjanja	0,5	
3. Alpinistička oprema	2	
4. Opasnosti u planinama i GSS	1	
5. Priprema penjačkog uspona	1	
6. Opis alpinističkog smjera	1	
7. Navigacija u planinama	1	
8. Meteorologija	1	
9. Prva pomoć u planini	1	
10. Povijest alpinizma	1	
11. Čvorovi u alpinizmu		2
12. Tehnike slobodnog penjanja i osiguravanja		4
13. Tehnike spuštanja po užetu		2
14. Tehničko penjanje		1
15. Komunikacija naveza u stijeni		0,5
16. Sidrišta i osiguravališta		2
17. Prevezivanje		1
18. Uspinjanje po užetu		1
19. Podizanje palog penjača		1
20. Penjanje dugih smjerova		4
ukupno	10	18,5

Vježbe se izvode tijekom najmanje 4 izleta od kojih je najmanje jedan dvodnevni.

1.5. MINIMALNI PROGRAM

1.5.1. Uvod

Organizacija planinarstva u Hrvatskoj: HPS, planinarska društva, alpinistički odsjeci i klubovi. UIAA. Matična organizacija: ciljevi, oblici djelovanja, članstvo, prava i obveze. Struktura školovanja u alpinizmu. Detaljan plan rada i program škole, kratkoročni i dugoročni ciljevi škole, mjera uspješnosti. Odgovornost i zaduženja sudionika škole.

1.5.2. Grane alpinizma i stilovi penjanja

Ljetni i zimski alpinizam. Sportske penjačke discipline u suhoj stijeni: *bouldering*, kratki sportski smjerovi, dugi sportski smjerovi. Neosigurani smjerovi. Penjanje u snijegu i ledu: zaleđeni slapovi, snježne grape, kombinirano penjanje. Zimske sportske penjačke discipline: ledno i kombinirano penjanje. Turno i alpinističko skijanje. Stilovi penjanja s obzirom na način napredovanja (tehničko vs. slobodno), način osiguravanja (u navezu vs. *solo*) i logistiku pothvata (opsadni vs. alpski stil). Penjačka etika.

1.5.3. Ljetna alpinistička oprema (ispitno pitanje)

Odjeća i obuća, materijali i namjene, odijevanje u slojevima. Podjela, namjena, način uporabe, ograničenja i održavanje ljetne tehničke alpinističke opreme: užad, pojas, kaciga, karabineri

(sponke), kompleti, spravice za osiguravanje, klinovi, zaglavci, zamke, gurtne (trakice).

1.5.4. Opasnosti u planinama i GSS (ispitno pitanje)

Objektivne i subjektivne opasnosti. Opasnosti nestabilnog terena, meteorološke neprilike, otežana orijentacija, ozljede i zdravstveni problemi, problemi s penjačkom opremom. Nesreće i uzroci nesreća u alpinizmu (neposredni i posredni), postupanje u slučaju nesreće, poziv u pomoć.

Organizirane akcije spašavanja – GSS. Postupanje kod spašavanja helikopterom. Informativno: način rada HGSS, GRS i spasilačkih službi po svijetu. Police osiguranja za slučaj akcije spašavanja.

1.5.5. Priprema penjačkog uspona (ispitno pitanje)

Važnost kvalitetne pripreme penjačkog uspona. Odabir partnera, mjesta uspona, smjera uspona, smjera silaza, analiza informacija iz penjačkih vodiča i tuđih iskustava, analiza mogućnosti povlačenja, bijega, bivakiranja i spašavanja, izrada vlastitih skica i opisa, provjera prognoze vremena, odabir opreme, organiziranje prijevoza, obavještanje o planu uspona. Fizička i psihička priprema.

1.5.6. Penjački vodič i opis alpinističkog smjera (ispitno pitanje)

Informacije u penjačkim vodičima: pristup, uspon i silaz. Vrste i oblici stijena. Skica smjera – tumačenje simbola. Ocjena smjera: za teškoću napredovanja, mogućnosti i pouzdanost međuosiguranja, zahtjevnost i ozbiljnost cijele ture. Ljestvice teškoće za slobodno (UIAA, Fra) i tehničko penjanje (A ljestvica). Dugi smjerovi – složene ocjene.

1.5.7. Navigacija u planinama

Topografska karta: orijentacija karte, mjerilo, reljef, boje i simboli, čitanje karte. Navigacija u prirodi: orijentacija pomoću kompasa, Sunca, Sjevernjače, kretanje nepoznatim terenom uz pomoć planinarske karte. GPS.

1.5.8. Meteorologija

Vremenski uvjeti i neprilike, dnevni i sezonski razvoj vremena, pokazatelji promjene vremena. Posebnosti planinskih područja, značaj nadmorske visine i geografske širine, te mikrolokacije. Sinoptičke karte, računalni modeli, prognoze vremena.

1.5.9. Prva pomoć u planini (ispitno pitanje)

Preduvjeti za pristupanje unesrećenome, provjera disanja, postupak oživljavanja, zaustavljanje krvarenja, šok, ozljede kralježnice, glave, unutarnja krvarenja, vanjski i unutarnji prijelomi, ugriz zmije, sunčano sljepilo, podhlađenost... Sadržaj torbice prve pomoći. Priručna sredstva i improvizacija.

1.5.10. Povijest alpinizma

Razvoj planinarstva i alpinizma u svijetu i kod nas: motivacija, oprema, apetiti, stil penjanja, penjačka etika. Razvoj planinarske organizacije. Najvažniji uspjesi klasičnog alpinizma, slobodnog penjanja, tehničkog penjanja, ekspedicionizma i modernog alpinizma. Pouke za budućnost.

1.5.11. Čvorovi u alpinizmu (ispitno pitanje)

Osnovni čvorovi u alpinizmu: način izrade, primjena, prednosti i mane svakog. Najčešće pogreške i moguće posljedice istih.

1.5.12. Tehnike slobodnog penjanja i osiguravanja

Penjanje kratkih sportskih smjerova. Penjanje i osiguravanje *top-tope*, penjanje i osiguravanje *red-point*, padanje. Informativno: penjanje *on-sight*. Spravice za osiguravanje: osmica, pločica, Grigri, prednosti i mane, najčešće pogreške u rukovanju. Uloga međuosiguranja, pravilno ukapčanje kompleta, najčešće pogreške i moguće posljedice istih. Faktor pada. Praktično upoznavanje ocjena za slobodno penjanje.

1.5.13. Tehnike spuštanja po užetu (ispitno pitanje)

Spust po užetu (*abseil*) do pola dužine već postavljenog užeta, spravica: pločica. Samoosiguravanje

prusikom ispod spravice (informativno: prusik iznad spravice). Spust po užetu blagim terenom: Dülferova i srodne tehnike. Spust po dvostrukom užetu u više dužina: namještanje užeta, izvlačenje užeta. Improvizacija bez spravice: karabinerska kočnica.

1.5.14. Tehničko penjanje

Osnovna oprema za tehničko penjanje, ideja tehničkog penjanja u alpinizmu. Tehničko penjanje kratkih smjerova i osiguravanje partnera. Improvizirani stremen. Praktično upoznavanje ocjena za tehničko penjanje.

1.5.15. Komunikacija naveza u stijeni (ispitno pitanje)

Važnost komunikacije, standardni obrazac komunikacije u stijeni. Otežana komunikacija, najčešći uzroci, kako ih predvidjeti i kako postupiti. Neverbalni obrasci komunikacije.

1.5.16. Sidrišta i osiguravališta (ispitno pitanje)

Zabijanje i izbijanje klinova, postavljanje i vađenje zaglavaka, stablo, pješčani sat, ljuska i nos u stijeni. Povezivanje u složena sidrišta: u dvije i tri točke, s kliznim i fiksnim izjednačavanjem, prednosti i mane.

1.5.17. Prevezivanje (ispitno pitanje)

Prevezivanje na sidrištu na vrhu kratkog sportskog smjera. Dvije metode: prevezivanje s omčom, prevezivanje s krajem užeta. Sigurnosne mjere, zadatak partnera, komunikacija. Najčešće pogreške i moguće posljedice. Uže ili gurtina kao sidrište – obavezno razvezivanje i *abseil*.

1.5.18. Uspinjanje po užetu (ispitno pitanje)

Situacije u kojima koristimo uže kao sredstvo napredovanja. Tehnika uspinjanja pomoću prusika, sigurnosne mjere. Informativno: hvataljka za uže – *jumar*. Informativno: prijelaz iz prusicanja u *abseil*.

1.5.19. Podizanje palog penjača (ispitno pitanje)

Situacije u kojima podižemo palog penjača. Jednostavni sustav kolotura: sv. Bernard. Naglasak na svrsi i logici pojedinih zahvata kod izrade sustava sv. Bernard. Primjenjivost istih zahvata u raznim sličnim situacijama – vježba logičkog razmišljanja i improvizacije kod spašavanja i samospašavanja. Informativno: prijelaz iz podizanja u spuštanje palog penjača.

1.5.20. Penjanje dugih smjerova

Penjanje osiguranih dugih smjerova kao drugi u navezu. Penjanje osiguranih dugih smjerova ravnopravno se izmjenjujući u vodstvu. Penjanje neosiguranih dugih smjerova. Praktična primjena i utvrđivanje prethodno usvojenih teorijskih i praktičnih znanja: penjački vodič, priprema uspona, oprema, čvorovi, komunikacija, međuosiguranja, sidrišta, osiguravanje prvog penjača, osiguravanje drugog penjača, traženje silaza i/ili *abseil*.

1.6. NASTAVNI KADAR

Predavači tema iz minimalnog programa obavezno su barem stariji pripravnici za alpinizam (odn. pripravnici za alpinizam generacije 2010. i ranijih), ili osobe kojima je tema predavanja struka. Pomagači na školi mogu biti i mlađi pripravnici za alpinizam čije zadatke odredi vođa škole. Ispitivači na ispitu obavezno su barem stariji pripravnici za alpinizam (odn. pripravnici za alpinizam generacije 2010. i ranijih).

1.7. UVJETI ZA UPIS

Kandidat za ljetnu alpinističku školu mora zadovoljiti sljedeće minimalne opće uvjete za upis:

- najmanje 15 godina starosti
- završena osnovna škola

- fizičko i psihičko zdravlje
- članstvo u planinarskoj udruzi koja je član HPS-a

Osim minimalnih općih uvjeta, minimalni posebni uvjeti mogu uključivati poznavanje planinarskih znanja i vještina, kao i planinarsko iskustvo.

1.8. ISPIT

Polaznik ljetne alpinističke škole mora zadovoljiti sljedeće minimalne uvjete za pristupanje ispitu:

- prisutnost na najmanje 70 % teorijskih predavanja
- sudjelovanje na najmanje 70 % izleta
- sudjelovanje na najmanje 1 dvodnevnom izletu
- odrađene sve predviđene praktične vježbe
- popeta bar 2 duga smjera
- od popetih smjerova, bar 1 dugi smjer u vodstvu ili ravnopravno se izmjenjujući u vodstvu
- od popetih smjerova, bar 1 neosigurani dugi smjer
- uredan penjački karton

Za potrebe ljetne alpinističke škole pojam "dugi smjer" podrazumijeva svaki smjer duži od 60 metara, popet u više dužina.

Ispit se sastoji iz teorijskog i praktičnog dijela. Teorijski dio provodi se usmeno i/ili pismeno, a praktični dio izvođenjem zadanih vježbi na terenu. Sustav ocjenjivanja je sljedeći:

- ocjena 3: kandidat je ispravno i u cijelosti odgovorio na pitanje, odnosno vježbu izveo u cijelosti i bez greške
- ocjena 2: kandidat je dijelom pogrešno i/ili nepotpuno odgovorio na pitanje, odnosno vježbu izveo dijelom pogrešno i/ili nepotpuno, no pokazano neznanje nije kritično za sigurnost kandidata ni ostalih prisutnih u realnim situacijama na turi
- ocjena 1: kandidat je pokazao razinu neznanja kritičnu za vlastitu sigurnost i/ili sigurnost ostalih prisutnih u realnoj situaciji na turi

Kandidat je položio ispit kada i ako na sva pitanja odgovori s prolaznom ocjenom (ocjena 3 ili 2). Popis ispitnih pitanja nalazi se u Prilogu 1.

Kao dokaz o uspješno položenom ispitu i time uspješno završenoj ljetnoj alpinističkoj školi organizator škole kandidatu izdaje Diplom (Prilog 2).

1.9. LITERATURA

Osnovna znanja i vještine usvojene tijekom škole polaznici po želji mogu proširiti sljedećom literaturom:

- S. M. Cox, K. Fulsas (Eds.), *Mountaineering: The Freedom of the Hills*, The Mountaineers Books, Seattle, 2003.

1.10. NASTAVAK ŠKOLOVANJA

Nastavak ljetne alpinističke škole je alpinistička škola 2. stupnja – zimska alpinistička škola.